

Judikatūras krājums

TIESAS SPRIEDUMS (trešā palāta)

2018. gada 14. novembrī*

Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu – Brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumi – Tiesas kompetence – Lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamība – Pilnībā iekšēja situācija – Valsts tiesiskais regulējums, ar ko ir aizliegta jebkāda ar apbedīšanas urnu uzglabāšanu saistīta darbība pelņas gūšanas nolūkā – Samērīguma tests – Valsts tiesiskā regulējuma saskaņotība

Lietā C-342/17

par lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu atbilstoši LESD 267. pantam, ko *Tribunale amministrativo regionale per il Veneto* (Venēcijas Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija) iesniedza ar lēmumu, kas pieņemts 2017. gada 11. maijā un kas Tiesā reģistrēts 2017. gada 8. jūnijā, tiesvedībā

Memoria Srl,

Antonia Dall'Antonia

pret

Comune di Padova,

piedaloties:

Alessandra Calore.

TIESA (trešā palāta)

šādā sastāvā: ceturtās palātas priekšsēdētājs M. Vilars [*M. Vilaras*], kas pilda trešās palātas priekšsēdētāja pienākumus, tiesneši J. Malenovskis [*J. Malenovský*] (referents), L. Bejs Larsens [*L. Bay Larsen*], M. Safjans [*M. Saffjan*] un D. Švābi [*D. Šváby*],

ģenerālvokāts: M. Kampos Sančess-Bordona [*M. Campos Sánchez-Bordona*],

sekretārs: R. Skjāno [*R. Schiano*], administrators,

ņemot vērā rakstveida procesu un 2018. gada 16. aprīļa tiesas sēdi,

ņemot vērā apsvērumus, ko sniedza:

- *Memoria Srl* un *A. Dall'Antonia* vārdā – *G. Martini, A. Sitzia* un *P. Piva, avvocati*,
- *Comune di Padova* vārdā – *M. Lotto, V. Mizzoni, A. Sartori* un *P. Bernardi, avvocati*,

* Tiesvedības valoda – itāļu.

- Itālijas valdības vārdā – *G. Palmieri*, pārstāve, kurai palīdz *E. De Bonis, avvocato dello Stato*,
 - Eiropas Komisijas vārdā – *H. Tserepa-Lacombe* un *L. Malferrari*, pārstāvji,
- noklausījusies ģenerālvokāta secinājumus 2018. gada 21. jūnija tiesas sēdē,
pasludina šo spriedumu.

Spriedums

- 1 Lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir par LESD 49. un 56. panta interpretāciju.
- 2 Šis lūgums ir iesniegts saistībā ar tiesvedību, kurā *Memoria Srl* un *Antonia Dall'Antonia* vērsas pret *Comune di Padova* (Padujas pašvaldība) par pēdējās minētās pieņemto regulējumu, saskaņā ar kuru personām, kurām glabāšanā ir nodota apbedīšanas urna, ir aizliegts uzticēt tās uzglabāšanu privātam uzņēmumam, par to maksājot atlīdzību.

Atbilstošās tiesību normas

Savienības tiesības

- 3 Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2006/123/EK (2006. gada 12. decembris) par pakalpojumiem iekšējā tirgū (OV 2006, L 376, 36. lpp.) 8. apsvērumā ir paredzēts:

“(8) Ir lietderīgi tos šīs direktīvas noteikumus, kas attiecas uz brīvību veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu brīvu apriti, piemērot tikai tiktāl, ciktāl attiecīgās darbības ir atvērtas konkurencei, lai tie neliktu dalībvalstīm vai nu liberalizēt vispārējas ekonomiskas nozīmes pakalpojumus, vai privatizēt publiskās struktūras, kas sniedz šādus pakalpojumus, vai atcelt pastāvošos monopolus attiecībā uz citām darbībām vai noteiktiem izplatīšanas pakalpojumiem.”

- 4 Direktīvas 2006/123 1. panta 3. punkta pirmajā daļā ir noteikts:

“Šī direktīva neattiecas ne uz pakalpojumu sniedzēju monopolu likvidēšanu, nedz uz dalībvalstu piešķirtu atbalstu, uz ko attiecas Kopienas konkurences noteikumi.”

Itālijas tiesības

2012. gada 24. decembra Likums Nr. 234

- 5 2012. gada 24. decembra *legge n. 234 – Norme generali sulla partecipazione dell'Italia alla formazione e all'attuazione della normativa e delle politiche dell'Unione europea* (Likums Nr. 234, ar ko paredz vispārīgus noteikumus par Itālijas Republikas dalību Eiropas Savienības regulējuma un politiku veidošanā un īstenošanā) (*GURI* Nr. 3, 2013. gada 4. janvāris) 53. pantā ir paredzēts:

“Itālijas pilsoņiem nav piemērojams Itālijas tiesību sistēmas regulējums, kas rada diskriminējošu iedarbību, salīdzinot ar nosacījumiem un pieeju, kāda Itālijas tiesību sistēmā tiek piemērota Savienības pilsoņiem.”

2001. gada 30. marta Likums Nr. 130

- 6 2001. gada 30. marta legge n. 130 – *Disposizioni in materia di cremazione e dispersione delle ceneri* (Likums Nr. 130 par kremāciju un pelnu izkaisīšanu) (*GURI* Nr. 91, 2001. gada 19. aprīlis) 3. pantā ir noteikts:

“1. Sešu mēnešu laikā no šī likuma spēkā stāšanās [1990. gada 10. septembra *decreto del Presidente della Repubblica n. 285 approvazione del regolamento di polizia mortuaria* (Republikas prezidenta Dekrēts Nr. 285 par sanitārās policijas noteikumu apstiprināšanu) (*GURI* Nr. 239, 1990. gada 12. oktobris)] var grozīt ar noteikumiem, kas ir pieņemti, piemērojot 1988. gada 23. augusta Likuma Nr. 400, kurā ir izdarīti grozījumi, 17. panta 1. punktu, pēc Veselības ministrijas ierosinājuma, pēc Iekšlietu ministrijas un Tieslietu ministrijas uzklaušīšanas un pēc kompetento parlamentāro komisiju atzinuma saņemšanas, pamatojoties uz šādiem principiem:

[..]

- b) atļauju veikt kremāciju piešķir saskaņā ar gribu, kuru dzīves laikā ir izteikusi mirusī persona vai kuru ir izteicis tās ģimenes loceklis, saskaņā ar turpmāk izklāstīto kārtību:

[..]

- c) pelnu izkaisīšana pēc mirušās personas vēlēšanās ir atļauta tikai kapsētas teritorijā, kas ir paredzēta šim nolūkam, brīvā dabā vai uz privātas zemes; izkaisīšana uz privātas zemes ir veicama brīvā dabā ar īpašnieka atļauju un bez atlīdzības; katrā ziņā pelnu izkaisīšana ir aizliegta apdzīvotās vietās [..]; izkaisīšana jūrā, ezeru ūdeņos un ūdenstecēs ir atļauta vietās, kurās nav kuģu un ēku;

- d) pelnus izkaisa [mirušās personas] laulātais vai cits pilnvarots ģimenes loceklis, testamenta izpildītājs vai b) apakšpunkta 2. punktā noteiktās apvienības, kuras biedrs ir bijis mirušais, juridiskais pārstāvis, vai, ja tādu nav, to izdara persona, kuru tam ir pilnvarojusi pašvaldība;

[..]

- f) uz urnas pārvadāšanu nav attiecināmas profilaktiskās higiēnas prasības, kādas attiecas uz mirstīgo atlieku pārvadāšanu, ja vien veselības aizsardzības iestādes nav norādījušas citādi;

[..]

- i) krematorijas uzgaidāmajai telpai ir jābūt iekārtotai tā, lai veiktu bērnu rituālus un pēdējo reizi ar cieņu godinātu mirušo.

[..]”

- 7 Šī likuma 5. panta 2. punktā ir noteikts:

“Ar Iekšlietu ministrijas dekrētu, apspriežoties ar Veselības ministriju un pēc *Associazione nazionale dei comuni italiani (ANCI)* (Itālijas pašvaldību nacionālā apvienība), *Confederazione nazionale dei servizi (Confservizi)* (Nacionālā pakalpojumu konfederācija), kā arī reprezentatīvāko apvienību, kuru darbības priekšmetā ietilpst tostarp kremācijas jautājumi, uzklaušīšanas, sešu mēnešu laikā, skaitot no šī likuma spēkā stāšanās dienas, tiek noteikti tarifi, kas ir piemērojami mirstīgo atlieku kremācijai, kā arī pelnu uzglabāšanai un izkaisīšanai atbilstošās kapsētu vietās.”

Republikas prezidenta 1990. gada 10. septembra Dekrēts Nr. 285

- 8 Republikas prezidenta 1990. gada 10. septembra Dekrēta Nr. 285 92. panta 4. punktā ir paredzēts:

“Ir aizliegts piešķirt zemesgabalus privāto kapavietu vajadzībām fiziskām vai juridiskām personām, kuru mērķis ir gūt no tā peļņu vai komerciāli izmantot.”

2010. gada 4. marta Reģionālais likums Nr. 18

- 9 Ar 2010. gada 4. marta *legge regionale n. 18 – Norme in materia funeraria, della Regione del Veneto* (Venēcijas reģionālais likums Nr. 18 par noteikumiem apbedīšanas jomā) pašvaldībām ir uzdots paredzēt noteikumus par apbedīšanas urnu uzglabāšanu un to īpašībām.

Padujas pašvaldības Noteikumi par apbedīšanas pakalpojumiem

- 10 Padujas pašvaldības Noteikumu par apbedīšanas pakalpojumiem, kuros grozījumi ir izdarīti ar Padujas pašvaldības 2015. gada 30. novembra Lēmumu Nr. 84, 52. pantā ir paredzēts:

“1. Urna tiek nodota uzglabāšanai mājoklī, ievērojot mirušās personas dzīves laikā atstātos rakstiskos norādījumus. Ja šādu norādījumu nav, tās nodošanu uzglabāšanai var pieprasīt laulātais vai, ja tāda nav, tuvākais radnieks, kas ir nosakāms atbilstoši Civilt kodeksa 74., 75., 76. un 77. pantam, un, ja tādi ir vairāki, tad to izlemj ar tuvāko radnieku absolūtu balsu vairākumu.

2. Pierādītu emocionālu sāpju vai pierādītas atziņas gadījumā urnas uzglabāšana, ņemot vērā tiesību pārņēmēja iepriekšēju rakstisku pieprasījumu, var tikt uzticēta arī personām, kas nav minētas iepriekšējā punkta otrajā teikumā.

3. Persona, kura uzglabā urnu, nekādā gadījumā nevar uzticēt uzglabāšanu trešajai personai. Minētais aizliegums ir spēkā arī gadījumā, ja šādu gribu ir tieši paudusi mirusī persona dzīves laikā.

4. Urna ir jāuzglabā vienīgi personas, kurai ir uzticēta glabāšana, mājoklī, vietā, kas ir pasargāta pret iespējamu profanāciju vai zādzību. Urnā nekādu iemeslu dēļ nav atļauts taisīt atveres vai caurumus.

5. Apbedīšanas dienesti var jebkurā brīdī pieprasīt apbedīšanas urnas uzglabātājam uzrādīt urnu, lai pārbaudītu tās integritāti un saglabāšanas stāvokli.

[..]

9. Uzglabāšanai nodoto urnu jebkurā brīdī var lūgt glabāt kapsētā.

10. Papildus 4. punktā noteiktajām prasībām nekādā gadījumā nav atļauts uzglabāt apbedīšanas urnas peļņas nolūkā, tāpēc nav atļauta saimnieciskā darbība, kuras priekšmets, pat ja tas nav vienīgais, ir apbedīšanas urnu uzglabāšana uz jebkāda pamata un neatkarīgi no uzglabāšanas laikposma. Minētais aizliegums ir spēkā arī gadījumā, ja šāda griba ir tieši pausta mirušās personas dzīves laikā.”

Pamatlieta un prejudiciālais jautājums

- 11 *Memoria* ir 2014. gada 1. decembrī dibināta sabiedrība, kuras darbībā ietilpst piedāvāt mirušo personu, kuru mirstīgās atliekas ir kremētas, ģimenēm to apbedīšanas urnu uzglabāšanas pakalpojumus, noslēdzot līgumu par vietu nodrošināšanu urnu ievietošanai kolumbārijā. Šis pakalpojums ir izziņots kā tāds, kura mērķis ir ļaut ģimenēm izvairīties no šādu urnu glabāšanas pie sevis mājās, piedāvājot tām

vienkāršāku pieeju telpām, kurās tiek glabātas šīs urnas, salīdzinot ar kapsētu. Vietas, kur tiek glabātas minētās urnas, tiek prezentētas kā telpas, kas ir paredzētas vienīgi apbedīšanas urnu glabāšanai estētiski pievilcīgā, savrupā, aizsargātā vidē, kura ir piemērota, lai iegrimtu lūgšanās mirušo piemiņai.

- 12 Sākot no 2015. gada septembra, *Memoria* ir atklājusi vienīgi apbedīšanas urnu uzglabāšanai paredzētas vietas, kuras tā sauc par “piemiņas vietām” un kuras atrodas vairākos Padujas pašvaldības rajonos. Lai mirušās personas ģimenes locekļi varētu piekļūt šīm vietām, tiem ir jāpiekrīt iekšējam uzvedības kodeksam, kas ietver tostarp labas uzvedības, pieklājības un cieņas normu ievērošanu, aizliegumu lietot alkoholiskos dzērienus un pienākumu valkāt pienācīgu apģērbu.
- 13 *Antonia Dall'Antonia* ir potenciāla *Memoria* kliente, kura ir iepļānojusi kremēt sava vīra mirstīgās atliekas un nodot pelnus glabāšanā vienā no šīm uzglabāšanas vietām.
- 14 Tomēr 2015. gada 30. novembrī Padujas pašvaldība pieņēma Lēmumu Nr. 84, ar kuru tika izdarīti grozījumi šīs pašvaldības Noteikumos par apbedīšanas pakalpojumiem. Ar veiktajiem grozījumiem personām, kurām glabāšanā ir nodotas apbedīšanas urnas, tika tieši aizliegta iespēja izmantot privāta uzņēmuma, kas tiek pārvaldīts neatkarīgi no pašvaldības kapsētu pakalpojumiem, sniegtos pakalpojumus, lai glabātu šo urnu ārpus mājokļa.
- 15 2016. gada 15. februārī *Memoria* un *A. Dall'Antonia* cēla prasību *Tribunale amministrativo regionale per il Veneto* (Venēcijas Reģionālā administratīvā tiesa, Itālija), lūdzot atcelt minēto lēmumu un attiecībā uz *Memoria* atļūdināt šī lēmuma dēļ nodarītos zaudējumus. Lai pamatotu savu prasību, tās būtībā norāda, ka attiecīgais valsts tiesiskais regulējums neatbilstot Savienības tiesībām, precīzāk, brīvības veikt uzņēmējdarbību un pakalpojumu sniegšanas brīvības principiem.
- 16 Šajā ziņā iesniedzējtiesa pauž šaubas par šo principu piemērojamību, jo attiecīgais valsts tiesiskais regulējums esot piemērojams nevis visā valsts teritorijā, bet tikai Padujas pašvaldībā. Savukārt, ja šie principi būtu jāuzskata par piemērojamiem, šī tiesa uzskata, ka esot pamats šaubām par attiecīgā valsts tiesiskā regulējuma saderīgumu ar šiem principiem, jo šo regulējumu nevarot attaisnot ne ar vienu sabiedriskās kārtības, valsts drošības vai sabiedrības veselības apsvērumu.
- 17 Šajos apstākļos *Tribunale amministrativo regionale per il Veneto* (Venēcijas Reģionālā administratīvā tiesa) nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādu prejudiciālu jautājumu:

“Vai LESD 49. un 56. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tie liedz piemērot šādas Padujas pašvaldības Noteikumu par apbedīšanas pakalpojumiem [, kuros grozījumi ir izdarīti ar Padujas pašvaldības 2015. gada 30. novembra Lēmumu Nr. 84,] 52. panta normas:

“Persona, kura uzglabā urnu, nekādā gadījumā nevar uzticēt uzglabāšanu trešajai personai. Minētais aizliegums ir spēkā arī gadījumā, ja šādu gribu ir tieši paudusi mirusi persona dzīves laikā” (3. punkts).

“Urna ir jāuzglabā vienīgi personas, kurai ir uzticēta glabāšana, mājoklī [..]” (4. punkts).

“[..] Nekādā gadījumā nav atļauts uzglabāt apbedīšanas urnas peļņas nolūkos, tāpēc nav atļauta saimnieciskā darbība, kuras priekšmets, pat ja tas nav vienīgais, ir apbedīšanas urnu uzglabāšana uz jebkāda pamata un neatkarīgi no uzglabāšanas laikposma. Minētais aizliegums ir spēkā arī gadījumā, ja šādu gribu ir tieši paudusi mirusi persona dzīves laikā (10. punkts)”?”
- 18 Ar Tiesas priekšsēdētāja 2017. gada 31. jūlija rīkojumu iesniedzējtiesas pieteikums piemērot šim lūgumam sniegt prejudiciālu nolēmumu Tiesas Reglamenta 105. pantā paredzēto paātrināto tiesvedību tika noraidīts.

Par prejudiciālo jautājumu

Par Tiesas kompetenci

- 19 Itālijas valdība apgalvo, ka Tiesai neesot kompetences atbildēt uz uzdoto jautājumu, jo Savienības tiesību normas, kuru interpretācija tiek lūgta, pamatlietā, ņemot vērā, ka tā ir saistīta ar pilnībā iekšēju situāciju, neesot piemērojamas.
- 20 Saskaņā ar Tiesas Reglamenta 94. pantu iesniedzējtiesai ir jānorāda Tiesai, kādā veidā iesniedzējtiesas izskatāmajai lietai, neraugoties uz tās pilnībā iekšējo raksturu, piemīt piesaistes LESD 49. un 56. pantam elements, kā rezultātā to interpretācija ir vajadzīga šī strīda atrisināšanai (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 55. punkts).
- 21 Šādu norāžu neesamības gadījumā lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāatzīst par nepieņemamu.
- 22 Līdz ar to saistībā ar lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamības pārbaudi ir jāizvērtē Itālijas valdības izvirzītais iebildums.

Par lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu pieņemamību

- 23 Ir jāatgādina, ka lieta, kurā viena pret otru vēršas personas ar vienas un tās pašas dalībvalsts valstspiederību, ir uzskatāma par tādu, kurai ir piesaistes elements LESD 49. un 56. pantam, kā rezultātā šo tiesību normu interpretācija var būt vajadzīga šī strīda atrisināšanai, ja valsts tiesībās ir noteikts, ka iesniedzējtiesai minētajiem valstspiederīgajiem ir jāpiešķir tādas pašas tiesības, kādas citas dalībvalsts valstspiederīgajiem šādā pašā situācijā izrietētu no Savienības tiesībām (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2013. gada 21. februāris, *Ordine degli Ingegneri di Verona e Provincia* u.c., C-111/12, EU:C:2013:100, 35. punkts, kā arī 2016. gada 15. novembris, *Ullens de Schooten*, C-268/15, EU:C:2016:874, 52. punkts).
- 24 Šajā gadījumā, protams, saskaņā ar Itālijas tiesībām reģistrēta sabiedrība un Itālijas pilsoņi vēršas pret Itālijas teritorijā esošu pašvaldību, bet iesniedzējtiesa norāda, ka saskaņā ar 2012. gada 24. decembra Likuma Nr. 234 53. pantu tai attiecībā uz šo sabiedrību un šo pilsoņiem ir jāpiemēro LESD 49. un 56. pants.
- 25 Šajos apstākļos ir jākonstatē, ka iesniedzējtiesa ir pierādījusi, kādā veidā iesniedzējtiesas izskatāmajai lietai, neraugoties uz tās pilnībā iekšējo raksturu, piemīt piesaistes LESD 49. un 56. pantam elements, kā rezultātā prasītā Savienības tiesību interpretācija ir vajadzīga šī strīda atrisināšanai, un tādējādi lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu šajā ziņā ir atzīstams par pieņemamu.
- 26 Turklāt Padujas pašvaldība un Itālijas valdība norāda, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav pieņemams arī citu iemeslu dēļ.
- 27 Vispirms šajā lūgumā neesot iekļauti visi faktiskie un tiesiskie apstākļi, kas ir vajadzīgi, lai Tiesa varētu lietderīgi atbildēt uz uzdoto jautājumu. Konkrētāk, iesniedzējtiesa neesot izklāstījusi Padujas pašvaldības argumentus, kas ir vērsti uz to, lai izceltu sabiedrības intereses, kuru aizsardzībai ir pieņemtas pamatlietā aplūkojamās tiesību normas.
- 28 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka saskaņā ar Tiesas Reglamenta 94. panta b) un c) punktu katrā lūgumā sniegt prejudiciālu nolēmumu ir jāietver to valsts tiesību normu saturs, kas varētu būt piemērojamas pamatlietā, kā arī saikne, ko iesniedzējtiesa konstatē starp šīm tiesību normām un Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta.

- 29 Šajā lietā iesniedzējtiesa ir citējusi Padujas pašvaldības Noteikumu par apbedīšanas pakalpojumiem, kuros grozījumi ir izdarīti ar Padujas pašvaldības 2015. gada 30. novembra Lēmumu Nr. 84, attiecīgās normas un ir precizējusi, ka LESD 49. un 56. panta interpretācija tiek lūgta tiktāl, ciktāl šo noteikumu tiesiskums tiek apstrīdēts, ņemot vērā to iespējamo nesaderību ar pakalpojumu sniegšanas brīvības un brīvības veikt uzņēmējdarbību principiem.
- 30 No tā izriet, ka iesniedzējtiesa ir tiesiski pietiekami izpildījusi savu pienākumu norādīt to valsts tiesību normu saturu, kas varētu būt piemērojamas pamatlietā, kā arī saikni, kāda pastāv starp šīm tiesību normām un Savienības tiesību normām, kuru interpretācija tiek lūgta.
- 31 Tādējādi Padujas pašvaldības un Itālijas valdības izvirzītā iebilde par nepieņemamību ir jānoraida.
- 32 Turpinot Itālijas valdība norāda, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu esot priekšlaicīgs. Šī valdība uzskata, ka, pirms iesniegt Tiesā lūgumu sniegt prejudiciālu nolēmumu, iesniedzējtiesai esot bijis jāpārbauda, vai ar pamatlietā aplūkojamo tiesisko regulējumu tiek aizliegta vai atļauta tādas saimnieciskās darbības veikšana, kuras priekšmets ir apbedīšanas urnu uzglabāšana un saglabāšana, un šajā ziņā jāidentificē ar šo regulējumu sasniedzamie mērķi.
- 33 Šajā ziņā ir jāatgādina, ka valsts tiesām ir visplašākās tiesības vērsties Tiesā, ja tās uzskata, ka tajās izskatāma lieta rada jautājumus par Savienības tiesību normu interpretāciju vai to spēkā esamības vērtējumu, atbildes uz kuriem ir vajadzīgas to izskatāmas lietas risinājumam, un ka tās it īpaši ir brīvas izmantot šo iespēju ikvienā tiesvedības brīdī, kuru tās uzskata par piemērotu (spriedums, 2016. gada 5. jūlijs, *Ognyanov*, C-614/14, EU:C:2016:514, 17. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 34 Tādēļ lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nevar tikt atzīts par nepieņemamu tikai tāpēc, ka tas ir iesniegts agrīnā pamatlietas tiesvedības posmā.
- 35 Tādējādi Itālijas valdības izvirzītā iebilde par nepieņemamību ir jānoraida.
- 36 Visbeidzot Padujas pašvaldība uzskata, ka, tā kā pamatlietā aplūkojamais tiesiskais regulējums ir saistīts ar privātpersonas personīgāko tiesību statusu, tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principi katrā ziņā nepieļaujot, ka šis regulējums varētu tikt apstrīdēts.
- 37 Tomēr, lai gan nav obligāti izslēgts, ka tiesiskās noteiktības un tiesiskās palāvības aizsardzības principi varētu būt nozīmīgi, to iespējamā mijiedarbība ar aprites brīvībām ir jautājums pēc būtības. Tādēļ to vienkārša izvirzīšana nevar būt pietiekama, lai pierādītu, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav lietderīgs, jo atbilde uz to vēl aizvien ir nepieciešama iesniedzējtiesai, lai tā varētu pieņemt savu nolēmumu. Tātad šāds lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu nav nepieņemams.
- 38 Līdz ar to Padujas pašvaldības izvirzītā iebilde par nepieņemamību ir jānoraida.
- 39 No iepriekš izklāstītā izriet, ka lūgums sniegt prejudiciālu nolēmumu ir pieņemams.

Par lietas būtību

Ievada apsvērumi

- 40 Pirmkārt, tiesas sēdē Komisija ir norādījusi, ka pamatlietā aplūkojamais valsts tiesiskais regulējums neesot izskatāms saistībā ar LESD noteikumiem par pamatbrīvībām, jo pamatlietā esot piemērojama Direktīva 2006/123.

- 41 Tomēr ir jānorāda, ka tāda valsts tiesiskā regulējuma kā tas, kas tiek aplūkots pamatlīdētā, ar kuru privātiem uzņēmumiem ir aizliegts sniegt apbedīšanas urnu uzglabāšanas pakalpojumus, sekas, kā tas izriet no iesniedzējtiesas nolēmuma norādēm, ir monopola piešķiršana pašvaldības dienestiem sniegt šo urnu uzglabāšanas pakalpojumus. Taču no Direktīvas 2006/123 1. panta 3. punkta, lasot to kopsakarā ar šīs direktīvas 8. apsvērumu, izriet, ka šī direktīva neattiecas uz pakalpojumu sniedzēju monopolu likvidēšanu.
- 42 Tādējādi šāds regulējums neietilpst Direktīvas 2006/123 piemērošanas jomā, un tas tātad ir jāizskata, ņemot vērā tikai Līguma normas.
- 43 Otrkārt, savā jautājumā iesniedzējtiesa ir atsaukusies gan uz LESD 49., gan arī uz LESD 56. pantu.
- 44 Tomēr šajā ziņā ir jākonstatē, ka pamatlīdētā ir piemērojama tikai pirmā no šīm tiesību normām. Proti, ja uzņēmējs ar pastāvīga uzņēmuma starpniecību plāno uz nenoteiktu laiku efektīvi īstenot savu saimniecisko darbību, tā situācija ir jāizvērtē, ņemot vērā brīvību veikt uzņēmējdarbību, kā paredzēts LESD 49. pantā (skat. it īpaši spriedumus, 2011. gada 29. septembris, Komisija/Austrija, C-387/10, nav publicēts, EU:C:2011:625, 22. punkts, un 2016. gada 23. februāris, Komisija/Ungārija, C-179/14, EU:C:2016:108, 148.–150. punkts).
- 45 Ir jākonstatē, ka pamatlīdētā *Memoria* ar pastāvīga uzņēmuma starpniecību vēlas uz nenoteiktu laiku sniegt apbedīšanas urnu uzglabāšanas pakalpojumu Padujas pašvaldības teritorijā. No tā izriet, ka prejudiciālais jautājums ir uzskatāms par tādu, kas attiecas tikai uz LESD 49. panta interpretāciju.
- 46 Ņemot vērā visus iepriekš minētos apsvērumus, uzdotais jautājums ir saprotams tā, ka iesniedzējtiesa būtībā jautā, vai LESD 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā tas, kas tiek aplūkots pamatlīdētā, ar kuru personai, kura uzglabā apbedīšanas urnu, pat neraugoties uz mirušās personas dzīves laikā tieši pausto gribu, ir aizliegts uzticēt šīs urnas uzglabāšanu trešajai personai; ar kuru tai ir uzlikts pienākums uzglabāt to savā mājoklī, ja vien tā nav nodota pašvaldības kapsētā, un ar kuru turklāt ir aizliegta jebkāda darbība, kura tiek veikta peļņas gūšanas nolūkā un kuras priekšmets, pat ja tas nav vienīgais, ir apbedīšanas urnu uzglabāšana uz jebkāda pamata un neatkarīgi no uzglabāšanas laikposma.

Par jautājumu

- 47 Vispirms ir jāatgādina, ka LESD 49. pantā ir aizliegti jebkādi valsts pasākumi, kas ierobežo brīvību veikt uzņēmējdarbību, izņemot gadījumus, kad šāds ierobežojums ir attaisnots ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu, 2013. gada 5. decembris, *Venturini u.c.*, no C-159/12 līdz C-161/12, EU:C:2013:791, 30. un 37. punkts).
- 48 Pirmkārt, saskaņā ar pastāvīgo judikatūru ierobežojums LESD 49. panta izpratnē ir visi valsts pasākumi, ar kuriem Savienības pilsoņiem tiek aizliegta, traucēta vai padarīta mazāk pievilcīga Līgumā garantētās brīvības veikt uzņēmējdarbību īstenošana, pat ja tie tiek piemēroti bez diskriminācijas uz pilsonības pamata (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2016. gada 28. janvāris, *Laezza*, C-375/14, EU:C:2016:60, 21. punkts).
- 49 Šajā lietā, ņemot vērā iesniedzējtiesas sniegtās norādes, ir jākonstatē, ka tāds valsts tiesiskais regulējums kā tas, kas tiek aplūkots pamatlīdētā, ar kuru Savienības pilsoņiem ir aizliegts sniegt apbedīšanas urnu uzglabāšanas pakalpojumus attiecīgajā dalībvalstī, rada šķērslī tam, ka šie pilsoņi tajā veic uzņēmējdarbību nolūkā veikt šādu uzglabāšanu, un tātad tas var traucēt minētajiem pilsoņiem īstenot brīvību veikt uzņēmējdarbību, kura ir garantēta ar Līgumu.
- 50 Tādēļ šāds regulējums rada brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu LESD 49. panta izpratnē.

- 51 Otrkārt, saskaņā ar Tiesas judikatūru brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojums, ja vien tas ir piemērojams, neradot diskrimināciju uz pilsonības pamata, var tikt attaisnots ar primāriem vispārējo interešu apsvērumiem ar nosacījumu, ka tas ir piemērots, lai nodrošinātu izvirzītā mērķa sasniegšanu, un nepārsniedz to, kas ir vajadzīgs šī mērķa sasniegšanai (šajā nozīmē skat. it īpaši spriedumu, 2017. gada 9. marts, *Piringer*, C-342/15, EU:C:2017:196, 53. punkts un tajā minētā judikatūra).
- 52 Konkrētāk vēl ir jāatgādina, ka valsts tiesiskais regulējums var garantēt izvirzītā mērķa īstenošanu tikai tad, ja tas faktiski atspoguļo nolūku īstenot to saskaņīgi un sistemātiski (šajā nozīmē skat. spriedumus, 2009. gada 10. marts, *Hartlauer*, C-169/07, EU:C:2009:141, 55. punkts, un 2015. gada 23. decembris, *Hiebler*, C-293/14, EU:C:2015:843, 65. punkts).
- 53 Šajā lietā Padujas pašvaldība un Itālijas valdība norāda, ka pamatlietā aplūkojamo valsts tiesisko regulējumu, saistībā ar kuru ir konstatēts, ka tas ir piemērojams bez diskriminācijas uz pilsonības pamata, attaisnojot primāri vispārējo interešu apsvērumi, kuri ir saistīti ar sabiedrības veselības aizsardzību, vajadzību nodrošināt mirušo personu piemiņas pienācīgu cieņu, kā arī Itālijā dominējošo morālo un reliģisko vērtību aizsardzību, kur šīs vērtības nepieļaujot tādu komerciālu un laicīgu darbību esamību, kuras ir saistītas ar mirušo personu pelnu saglabāšanu, un tātad mirstīgo atlieku uzglabāšanas darbības, kurām būtu peļņas gūšanas nolūks.
- 54 Šajā ziņā, runājot, pirmkārt, par attaisnojumu, kas ir balstīts uz sabiedrības veselības aizsardzību, no Tiesas pastāvīgās judikatūras, protams, izriet, ka sabiedrības veselības aizsardzība ir viens no primāriem vispārējo interešu apsvērumiem, kas ir atzīti Savienības tiesībās, un ka dalībvalstīm šajā jomā ir plaša rīcības brīvība (šajā nozīmē skat. spriedumu, 2010. gada 1. jūnijs, *Blanco Pérez un Chao Gómez*, C-570/07 un C-571/07, EU:C:2010:300, 44., 68. un 106. punkts).
- 55 Tomēr šāds mērķis nevar attaisnot pamatlietā aplūkojamo ierobežojumu, ievērojot, ka mirušās personas pelni – atšķirībā no mirstīgajām atliekām – no bioloģiskā viedokļa ir inerti, jo karstuma iedarbības rezultātā tie ir kļuvuši sterili, no kā izriet, ka to glabāšana nevar radīt ar sabiedrības veselības apsvērumiem radītu ierobežojumu.
- 56 Tādējādi ar Padujas pašvaldības un Itālijas valdības izvirzīto sabiedrības veselības aizsardzības mērķi nevar attaisnot ar pamatlietā aplūkojamo valsts tiesisko regulējumu radīto brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumu.
- 57 Runājot, otrkārt, par mērķi aizsargāt mirušo personu piemiņas pienācīgu cieņu, arī tas var būt primārs vispārējo interešu apsvērums.
- 58 Turklāt, protams, var uzskatīt, ka ar valsts tiesisko regulējumu, ar ko privātiem uzņēmumiem ir aizliegts uzglabāt apbedīšanas urnas, tiek nodrošināta šī mērķa sasniegšana. No vienas puses, ar šo aizliegumu var nodrošināt, ka šo urnu uzglabāšana tiek uzticēta struktūrām, uz kurām attiecas īpaši pienākumi un kontrole, lai garantētu mirušo personu piemiņas pienācīgu cieņu. No otras puses, tas ir piemērots, lai nodrošinātu, ka gadījumā, ja attiecīgie uzņēmumi izbeigtu savu uzglabāšanas darbību, attiecīgās urnas netiktu pamestas vai to saturs netiktu izkaisīts neatbilstoši un nepiemērotās vietās.
- 59 Tomēr ir jākonstatē, ka pastāv mazāk ierobežojoši pasākumi, lai sasniegtu šo mērķi, tādi kā, it īpaši, pienākums nodrošināt apbedīšanas urnu uzglabāšanu apstākļos, kas ir analogiski pašvaldību kapsētu apstākļiem, un darbības izbeigšanas gadījumā – nodot šīs urnas publiskai kapsētai vai atdot tos mirušās personas radniekiem.
- 60 Tādējādi pamatlietā aplūkojamais tiesiskais regulējums pārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai nodrošinātu mirušo personu piemiņas pienācīgas cieņas aizsardzības mērķi.
- 61 Šādos apstākļos ar minēto regulējumu paredzētos brīvības veikt uzņēmējdarbību ierobežojumus nevar attaisnot saistībā ar mirušo personu piemiņas pienācīgas cieņas aizsardzību.

- 62 Treškārt, runājot par attiecīgajā dalībvalstī prevalējošām morāles un reliģiskām vērtībām, Itālijas valdība norāda, ka ar tām netiekot pieļauts, ka mirstīgo atlieku glabāšanas darbībai varētu būt peļņas gūšanas nolūks.
- 63 Tomēr, neesot vajadzībai spriest par šāda mērķa novērtējumu, ir jānorāda, ka jau no 2001. gada 30. marta Likuma Nr. 130 5. panta 2. punkta formulējuma izriet, ka šajā dalībvalstī mirušās personas pelnu glabāšanas darbībai tiek piemēroti tarifi, kurus nosaka Iekšlietu ministrija, apspriežoties ar Veselības ministriju un noteiktām apvienībām.
- 64 Mirstīgo atlieku glabāšanas darbības atvēršanai privātiem tirgus dalībniekiem varētu būt piemērojams tas pats tarifu regulējums, kuru kā tādu attiecīgā dalībvalsts acīmredzami neuzskata par pretēju tās morāles un reliģiskām vērtībām.
- 65 Tādējādi, tā kā tas tā nav, pamatlietā aplūkojamais tiesiskais regulējums pārsniedz to, kas ir vajadzīgs, lai sasniegtu izvirzīto mērķi, un tāpat to katrā ziņā nevar attaisnot šī mērķa gaismā.
- 66 No iepriekš minētā izriet, ka uz uzdoto jautājumu ir jāatbild, ka LESD 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā tas, kas tiek aplūkots pamatlietā, ar kuru personai, kura uzglabā apbedīšanas urnu, pat neraugoties uz mirušās personas dzīves laikā tieši pausto gribu, ir aizliegts uzticēt šīs urnas uzglabāšanu trešajai personai; ar kuru tai ir uzlikts pienākums uzglabāt to savā mājoklī, ja vien tā nav nodota pašvaldības kapsētā, un ar kuru turklāt ir aizliegta jebkāda darbība, kura tiek veikta peļņas gūšanas nolūkā un kuras priekšmets, pat ja tas nav vienīgais, ir apbedīšanas urnu uzglabāšana uz jebkādā pamata un neatkarīgi no uzglabāšanas laikposma.

Par tiesāšanās izdevumiem

- 67 Attiecībā uz pamatlietas pusēm šī tiesvedība ir stadija procesā, kuru izskata iesniedzējtiesa, un tā lemj par tiesāšanās izdevumiem. Izdevumi, kas radušies, iesniedzot apsvērumus Tiesai, un kas nav minēti pušu izdevumi, nav atlīdzināmi.

Ar šādu pamatojumu Tiesa (trešā palāta) nospriež:

LESD 49. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka ar to netiek pieļauts tāds valsts tiesiskais regulējums kā tas, kas tiek aplūkots pamatlietā, ar kuru personai, kura uzglabā apbedīšanas urnu, pat neraugoties uz mirušās personas dzīves laikā tieši pausto gribu, ir aizliegts uzticēt šīs urnas uzglabāšanu trešajai personai; ar kuru tai ir uzlikts pienākums uzglabāt to savā mājoklī, ja vien tā nav nodota pašvaldības kapsētā, un ar kuru turklāt ir aizliegta jebkāda darbība, kura tiek veikta peļņas gūšanas nolūkā un kuras priekšmets, pat ja tas nav vienīgais, ir apbedīšanas urnu uzglabāšana uz jebkādā pamata un neatkarīgi no uzglabāšanas laikposma.

[Paraksti]